

Stalenstraat, Genk (gemeente Genk)

Programma van Maatregelen

Auteur:

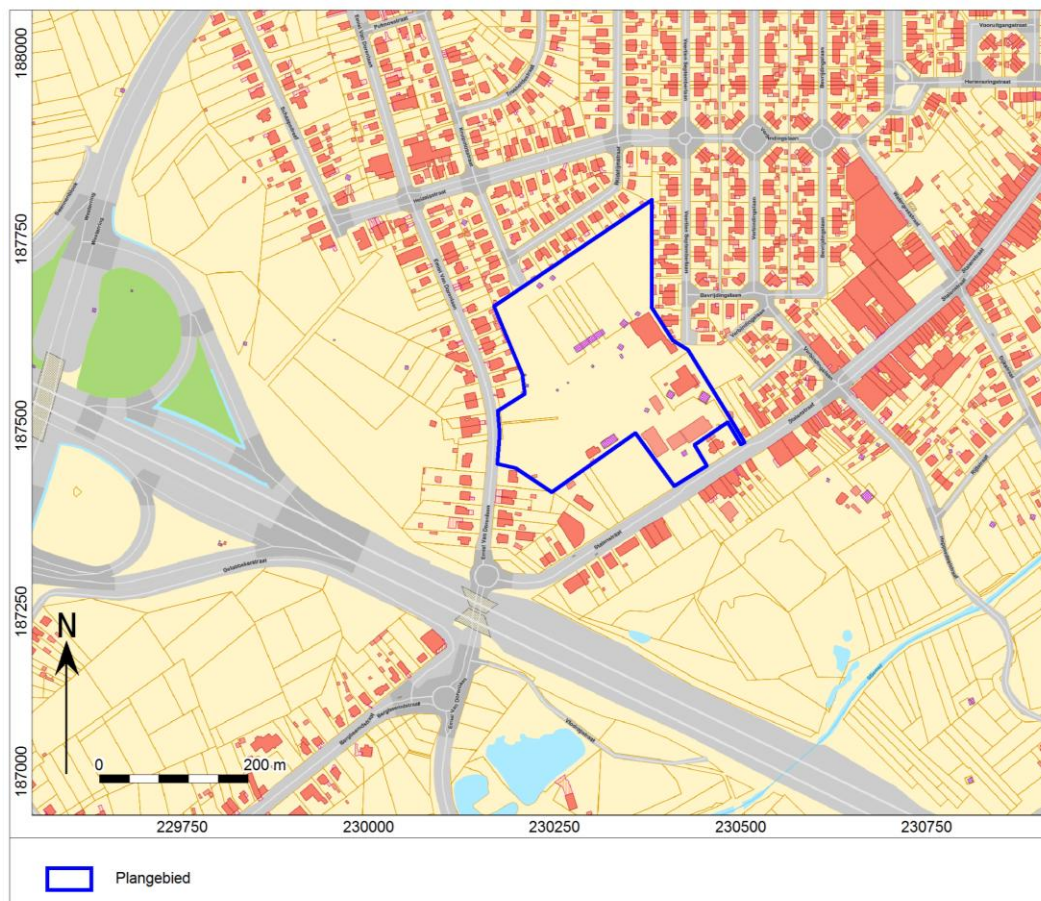
R.R. Datema (veldwerkleider)

Autorisatie:

X. Alma (OE/ERK/Archeoloog/2016/00094)

1 Inleiding

In opdracht is Vlaams Erfgoed Centrum in februari 2018 begonnen aan het opstellen van een archeologienota naar de archeologische waarde van de locatie Stalenstraat in Genk, gemeente Genk (afb. 1). Omdat nog een aantal bijkomende zaken toegevoegd moest worden aan de scope van het project, is het onderzoek op verzoek van opdrachtgever on hold gezet. Vervolgens is het onderzoek in maart 2019 hervat. De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen afbraak van een 70kV onderstation en de bouw van een nieuwe post 150kV met transformator en relaiszaal.

Afb. 1. Aanduiding van het uit te voeren archeologisch onderzoek op het plan van de bestaande toestand op het terrein.

2 Het vooronderzoek zonder of met ingreep in de bodem

2.1 Het uitgevoerde vooronderzoek

Voor het plangebied, dat in het Kempisch bekken Zandleemstreek is gesitueerd, is een bureauonderzoek uitgevoerd. Volgens de geraadpleegde aardwetenschappelijke gegevens ligt het terrein op eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen). Volgens een virtuele boring zou de Quartaire laag ter plaatse zo'n 15 m dik zijn en bestaan uit klei, silt, leem, zand en grind. De bodemkaart geeft aan dat het terrein verstoord is door menselijk ingrijpen. Er omheen komen droge zandbodems voor. Het reliëf op de DTM laat een ophogingspakket van 2 tot 3 m zien.

De omgeving van het plangebied, op enkele honderden meters afstand van een beekvallei en van hogere delen in het landschap (landduinen), lijkt gunstig voor tijdelijke of semi-permanente menselijke aanwezigheid in meerdere perioden vanaf het Laat-Paleolithicum tot in de IJzertijd. Voor de oudste perioden kunnen terreinreliëf en de heidevennen aantrekkelijke locaties zijn geweest.

De weinige (losse) vondsten van lithisch materiaal uit het Neolithicum en de sporen van begraving uit de Vroege IJzertijd lijken deze verwachting te ondersteunen. Geen aanwijzingen zijn er voor bewoning in de eeuwen rond het begin van de jaartelling in een landschap dat vermoedelijk al grotendeels uit heide

bestond. Pas rond de 14de eeuw wordt nabij de Stiemerbeek een motteheuvel opgeworpen met een toren die zich later ontwikkeld tot de Stalen hof. Overigens lijkt bewoning rond het plangebied pas begin 20ste eeuw op gang te komen.

De geplande werken vereisen een ontgraving van delen van de bodem tot gemiddeld 80 cm en tot 210 cm diepte in verband met de sloop van bestaande gebouwen. Deze sloopwerkzaamheden zullen naar verwachting niet tot bijkomende verstoring van de bodem leiden. Dit enerzijds omdat bij de sloop van de bestaande gebouwen binnen de contouren van de bestaande verstoring gewerkt zal worden en anderzijds omdat middels het bureauonderzoek aangetoond kan worden dat het plangebied grootschalig is opgehoogd en de “verstoringen” zich binnen deze ophogingen bevinden.

Er is immers binnen het plangebied sprake van een ophogingspakket van 2 tot 3 m, aangetoond door het reliëf op de DTM.

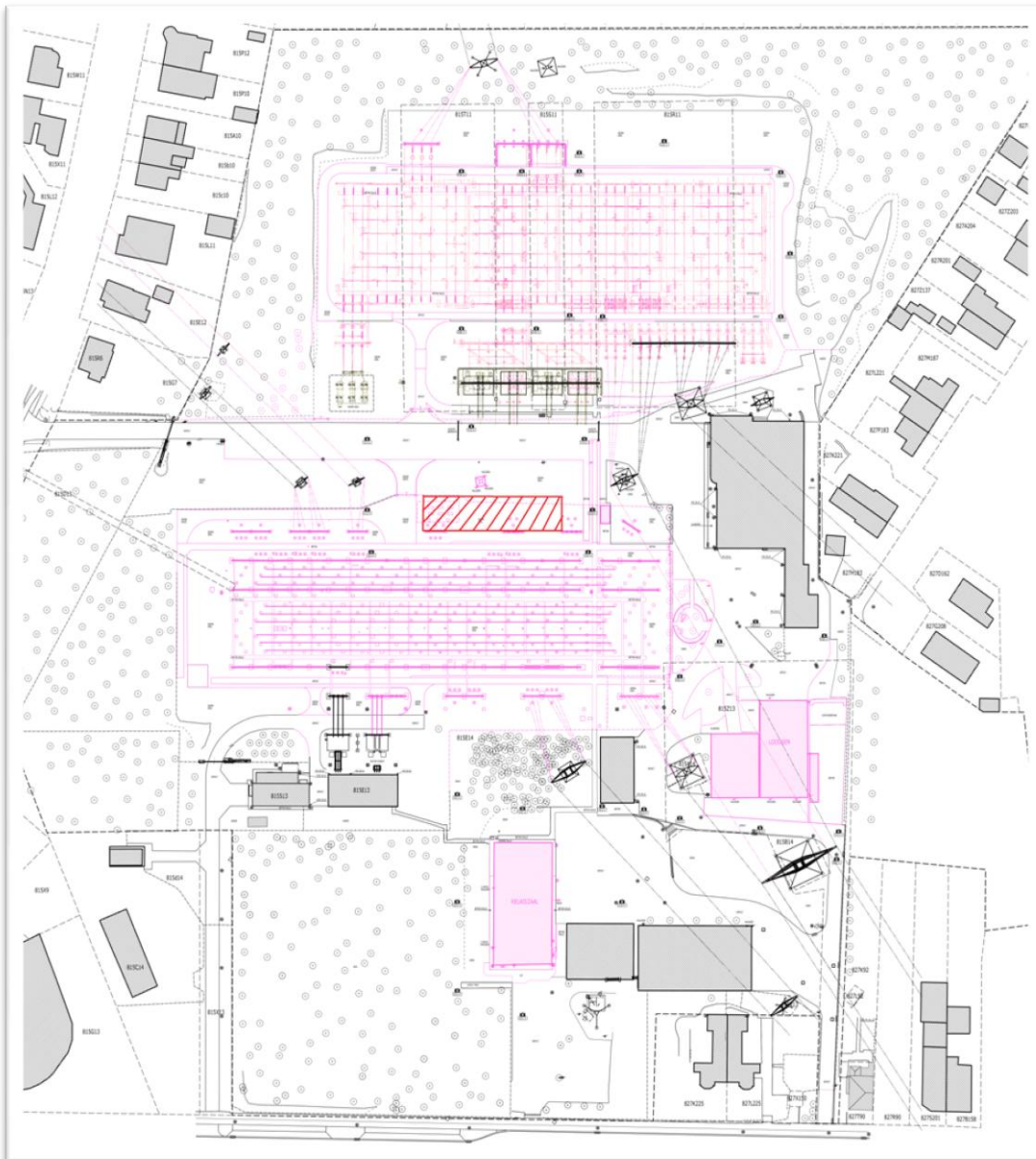
Voorts zal de impact van de geplande nieuwbouw ook beperkt zijn hierdoor. Het merendeel van de werken zal met zekerheid binnen het bereik van de bestaande ophogingen of verstoringen vallen. Dit geldt voor de aanplant van bomen en de aanleg van één van de beide gebouwen. Deze werken leiden niet tot bijkomende verstoringen. Alleen één gebouw wordt tot aanzienlijke diepte aangelegd, maar mogelijkerwijs ook nog steeds binnen bestaande ophogingen. Dit gebouw heeft echter een beperkte oppervlakte en valt daarbij nog eens samen met te slopen bebouwing. Hierdoor zal er weinig kenniswinst te behalen zijn. Dit geldt ook voor de hoogspanningsmasten die tot een diepte van 3m onder maaiveld zullen worden uitgegraven. Mogelijk wordt bij de aanleg van deze masten wel het oorspronkelijke maaiveld en daarmee een mogelijk archeologisch niveau geraakt, de oppervlakte van deze bodemingrepen zijn echter eveneens dermate beperkt dat de impact ervan zeer beperkt zal zijn.

Concluderend betekent dit dat de sloopwerken zich zullen beperken tot al bestaande verstoringen en zullen vallen binnen een opgehoogde zone. De nieuwbouw valt op één gebouw na eveneens binnen bestaande ophoging en leidt dus niet tot bijkomende verstoring van een potentieel archeologisch niveau. Slechts de bouw van één gebouw (150 kV gebouw met kelder) zal mogelijkerwijs kunnen leiden tot bijkomende verstoring, al is de verwachting dat ook deze werken binnen bestaande ophoging zullen plaatsvinden. Dit gebouw valt daarbij nog eens samen met een reeds verstoord zone. De omvang van dit gebouw is dermate klein (341 m²) dat er weinig kenniswinst behaald kan worden en vervolgonderzoek in combinatie met de overige overwegingen qua kosten – baten niet interessant is. Dezelfde argumentatie geldt ook voor de hoogspanningsmasten. De aanleg hiervan gaat gepaard met bodemingrepen die mogelijk tot het oorspronkelijke maaiveld zullen reiken, al is dat niet met zekerheid vast te stellen middels het bureauonderzoek. Doorslaggevend is echter dat de omvang van de hoogspanningsmasten dermate klein is dat de impact van de bodemingrepen beperkt is en vervolgonderzoek op basis van kenniswinst niet zinvol wordt geacht.

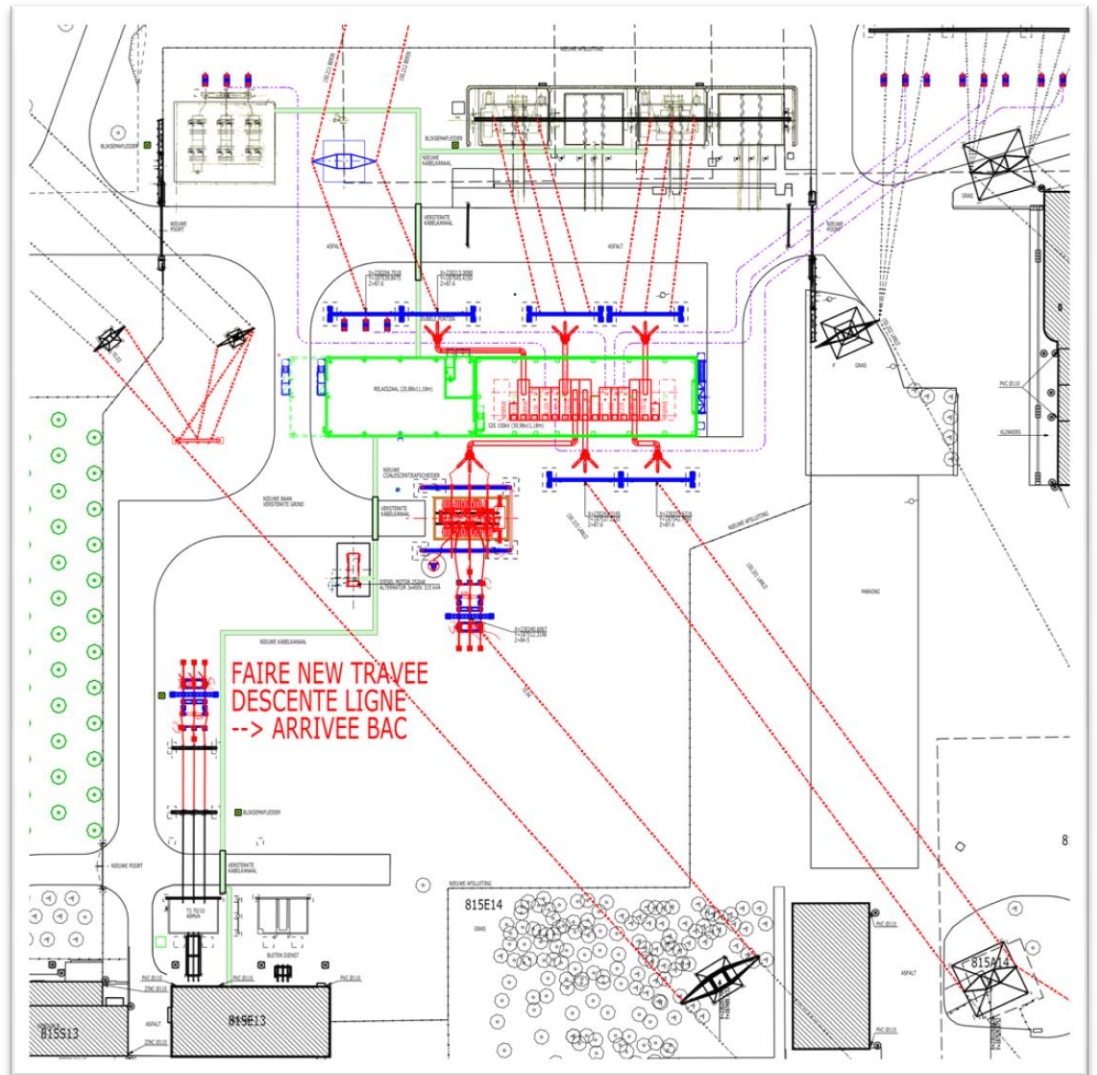
2.2 Aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed

Ja, het plangebied is middels het bureauonderzoek voldoende onderzocht. Weliswaar heeft het bureauonderzoek geen uitsluitel kunnen geven over de aan- of afwezigheid van archeologische waarden binnen het plangebied, vast is komen te staan dat de geplande werken niet tot hooguit nauwelijks voor bijkomende verstoring van het bodemarchief zullen zorgen omdat dit of reeds verstoord zal zijn of buiten het bereik van de werken ligt, of een zeer beperkte oppervlakte hebben. Hiermee vormen de geplande werken geen bedreiging voor het bodemarchief.

Op basis van bovenstaande argumentatie betreffende de omvang van de bijkomende verstoring en de daarbij nauwelijks te behalen kenniswinst in relatie tot de kosten van nader onderzoek, adviseert Vlaams Erfgoed Centrum geen verder onderzoek uit te voeren. Gepleit wordt het terrein vrij te geven voor de geplande werken.

Afb. 2. Projectie nieuwbouw (rode arcering) op de af te breken delen (paarse belijning).

Afb. 3. Inplanting nieuwe toestand. Detailbeeld nieuwbouw.

3 Advies op basis van de resultaten

Samengevat zullen de sloopwerken zich beperken tot al bestaande verstoringen en vallen binnen een opgehoogde zone. De nieuwbouw valt op één gebouw na eveneens binnen bestaande ophoging en leidt dus niet tot bijkomende verstoring van een potentieel archeologisch niveau. Slechts de bouw van één gebouw (150 kV gebouw met kelder) zal mogelijkerwijs kunnen leiden tot bijkomende verstoring, al is de verwachting dat ook deze werken binnen bestaande ophoging zullen plaatsvinden. De omvang van dit gebouw is dermate klein (341 m²) dat er weinig kenniswinst behaald kan worden en vervolgonderzoek uit oogpunt van kosten-batenanalyse niet interessant is.

Om die reden adviseert Vlaams Erfgoed Centrum geen verder onderzoek uit te voeren en pleit voor vrijgave van het terrein voor de geplande werken.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het terrein, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.